

الله أكبر

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده زبان های خارجی، گروه زبان شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: زبان شناسی همگانی

عنوان:

مقایسه ی نظام آوایی و ساختمان فعل در دو گونه ی زبانی تالشی

(روستاهای rik و ahmilarzân? مشایخ)

استاد راهنما :

دکتر ایران کلباسی

استاد مشاور:

دکتر عالیہ کرد زعفرانلو کامبوزیا

پژوهشگر:

فرانک مهری نژاد

تقدیم به استاد گرانقدرم

سرکار خانم دکتر ایران کلباسی

تقدیم به روح پدرم

که آهنگ نفسهایش هنوز در گوشم زمزمه می کند.

تقدیم به فرزندانم امین و ثمین

که نگهبان تن خسته ی همسرم مهربانم هستند.

تقدیم به همسر مهربانم

که در اوج ناتوانی و در بستر بیماری، تنها یاورم بوده و هست.

تقدیر و تشکر

در جریان نوشتن و تهیه ی این پایان نامه بسیاری کسان مشوق، راهنما و یاری رسان نگارنده بوده اند که مسلماً بدون تشویق و کمک این افراد انجام این کار بسیار دشوار بود، هر چند سپاسگزاری از تمام عزیزانی که در نگارش این اثر حق معنوی بر گردن نگارنده داشته و دارند در این مقال کوتاه میسر نیست ولی به حکم اخلاق و بنا به رسم ادب وظیفه ی خود می دانم که از کمک ها، راهنمایی های استاد راهنمای پر تلاش و فرهیخته ام خانم دکتر کلباسی و استاد مشاور گرامی خانم دکتر زعفرانلو صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری نموده و همچنین از زحمات و مساعدت های فکری آقایان: همت پور، اشرفی خواه و شجاعی از اهالی خوب منطقه ی شاه میلرزان و آقای جوادی نژاد و خانم کیشی پور از اهالی ریک و آقای آتش برگ و آقای مهدی لائی که زحمت و ویرایش و تایپ پایان نامه را عهده دار بوده اند و در نهایت از همکاری ها، تلاش های کلیه عزیزانی که در به ثمر رساندن این تحقیق با نگارنده همکاری و مشارکت داشته اند قدردانی نموده و حق شناسی و دین معنوی خود را نسبت به یکایک آنان ابراز می دارم.

نشانه های آوانویسی

الف) همخوان ها

خط آوانگار

خط فارسی

p..... پ

b..... ب

t..... ت، ط

d..... د

k..... ک

g..... گ

?..... ع، ء (همزه)

q..... ق، غ

f..... ف

v..... و

s..... س، ث، ص

z..... ز، ذ، ض، ظ

?..... ش

?..... ژ

x..... خ

h..... ح، ه

č..... ج

j..... ح

r..... ر

l..... ل

m..... م

n..... ن

y..... ی

ب - واکه ها:

i ای

e ا

e: اکشیده

a آ

a: آکشیده

u او

o أُ

ü ای گرد

â آ

ə ا (شوا)

ey ای

ay آی

ây آی

uy اوی

əy ای

oy أُی

aw آو

اُو OW.....

ج- سایر نشانه ها:

صفر ?

تکیه '.....

یا /.....

نشانه ی آوا نویسی و نیز صدای میانجی □

نشانه ی واج نویسی //.....

انتخاب آزاد ().....

ر ریک.....

ش شاه میلرزان.....

چکیده

گوش تالشی آخرین بازمانده ی زبان پهلوی شمال غرب ایران است که مردم منطقه ی تالش واقع در استان گیلان به آن تکلم می کنند. در این تحقیق از گویشواران بومی که در روستای ریک و شاه میلرزان زندگی می کنند استفاده شده است.

روش تحقیق توصیفی ، میدانی و ابزار تحقیق پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده می باشد. هدف از انجام این تحقیق مقایسه ی صرفی، آواشناختی و واجشناختی در گونه ی تالشی ریک و شاه میلرزان است. در این تحقیق داده های دو گویش بر اساس واکه ها و همخوانها، و تفاوت های آوایی همخوانی دو گویش بررسی و سپس مقایسه شده اند. با انجام این تحقیق نتایج بدست آمده است، از جمله این که تفاوت های آوایی در بین این دو گویش وجود دارد، تعداد واکه های دو گویش یکسان نیست و با فارسی معیار فرق دارند. از نظر صرفی تفاوت هایی در افعال این دو گویش مشاهده می شود، ساخت افعال مرکب و پیشوندی با هم تفاوت ندارد. با توجه به نوع فعل ضمائر پیوسته و شناسه های فعلی متفاوت است و همچنین ارگتیو در این دو گویش وجود دارد که در زبان فارسی معیار کاربرد ندارد.

کلید واژه ها :

گوش ، ستاک ، ریشه ، فعل پیشوندی ، فعل مرکب ، وندهای تصریفی ، ارگتیو .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف.....	سپاسگزاری
ب.....	نشانه های آوانویسی
ج.....	چکیده ی فارسی
1.....	فصل اول: کلیات تحقیق
2.....	1-1- مقدمه
2.....	2-1- هدف و اهمیت تحقیق
3.....	3-1- بیان مسئله
3.....	4-1- ضرورت تحقیق
3.....	5-1- سؤال های تحقیق
4.....	6-1- فرضیه های تحقیق
4.....	7-1- نوع و روش تحقیق
5.....	8-1- روش گردآوری پیکره ی زبانی
5.....	9-1- روش تجزیه و تحلیل
6.....	10-1- روش نمونه گیری
6.....	11-1- محدودیت های تحقیق
7.....	فصل دوم: پیشینه ی تحقیق
8.....	1-2- مقدمه
8.....	1-1-2- تحقیقات پژوهشگران غیر ایرانی درباره ی گویش تالشی
14.....	2-2-2- تحقیقات پژوهشگران ایرانی درباره ی گویش تالشی
27.....	فصل سوم: مبانی نظری تحقیق و موقعیت جغرافیایی و زبانی گویش تالشی
28.....	1-3- مقدمه
29.....	2-3- تعریف زبان، گویش و لهجه

- 3-3- عوامل و دگرگونی زبان ها، گویش ها و لهجه ها 31
- 4-3- موقعیت جغرافیایی و زبانی گویش تالشی 32
- 1-4-3- گیلان 32
- 2-4-3- شهرستان تالش 34
- 3-4-3- دهستان خطبه سرا 37
- 1-3-4-3- روستای شاه میلرزان (مشایخ) 37
- 4-4-3- روستای ریک 38
- 5-3- زبان ها و گویش های رایج در گیلان و محدوده ی گویش تالشی 39
- 1-5-3- گویش گیلکی 39
- 2-5-3- گویش تالشی 40
- 3-5-3- زبان ترکی 40
- 4-5-3- گویش های تاتی، کردی و لری 40
- 6-3- دلایل گسترش زبان فارسی، ترکی و گیلکی در محدوده ی گویش تالشی 41
- 7-3- نقشه 47
- فصل چهارم: بررسی آواشناختی و واج شناختی 51
- 1-4- مقدمه 52
- 2-4- واکه ها 52
- 1-2-4- واجهای واکه ای 53
- 2-2-4- واجگونه های واکه ای 55
- 3-2-4- واکه های مرکب (دو گانه) 56
- 4-2-4- واکه های میانجی 56
- 5-2-4- نمودار واکه ها 52
- 3-4- همخوانها 57
- 1-3-4- واجهای همخوانی 58

63	2-3-4- همخوانیهای میانجی
64	4-4- ساختمان هجا
65	5-4- تکیه
69	فصل پنجم: ساختمان فعل
70	1-5- انواع فعل
70	1-1-5- فعل ساده
70	2-1-5- ستاک حال
71	3-1-5- ستاک گذشته
71	4-1-5- مصدر
71	5-1-5- اسم مفعول (صفت مفعولی)
71	6-1-5- وندهای تصریفی
78	2-5- انواع فعل از نظر زمان ، وجه و نمود
78	1-2-5- آینده
80	2-2-5- حال ساده (استمراری، اخباری)
83	3-2-5- حال در حال انجام
84	4-2-5- حال التزامی
86	5-2-5- امر
87	6-2-5- گذشته ی ساده
90	7-2-5- گذشته ی استمراری
92	8-2-5- گذشته در حال انجام
94	9-2-5- گذشته ی نقلی
97	10-2-5- گذشته ی دور
100	11-2-5- گذشته ی التزامی
104	3-5- فعل معلوم و مجهول

104	1-3-5- فعل لازم و متعدی
104	4-5- فعل سببی
104	5-5- افعال خاص
123	6-5- فعل مشتق
125	7-5- فعل مرکب
125	1-7-5- انواع فعل مرکب از نظر عنصر فعلی
129	8-5- ارگتیو
135	فصل ششم: نتایج و پیشنهادات
136	1-6- نتایج
142	2-6- پیشنهادات
143	پیوست ها
144	فهرست افعال
144	الف) ریک
149	ب) شاه میلرزان
155	تعدادی جمله
166	اصطلاحات
166	الف) فارسی به انگلیسی
168	ب) انگلیسی به فارسی
170	منابع
174	چکیده ی انگلیسی

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY

Tehran Central Branch

Foreign Languages Faculty, Linguistics Department

**Thesis submitted in Partial Fulfillment of the
Requirement for the Degree of Master of Art(A.M.) in
General Linguistics**

Subject:

**The comparison of phonetics system and verb construction of two
varieties of taleshi languages
(rik and ?âhmilarzân (ma?ayex) villages)**

Advisor:

Dr. I.Kalbasi

Consulting-Advisor:

Dr. Aliyeh K.Z. Kambuzya

By:

Faranak Mehrinejad

summer 2012

Acknowledgement

There were a lot of individuals in providing and progressing this thesis which it was certainly so difficult to fulfill this thesis without encouraging and helping by them although appreciating to all dears who have spiritual right on the writer's neck is not possible in this short paper but by observing politeness and to edict of ethics, it is my duty to appreciate sincerely to advisor and consultations of my highly educated and hardworking supervisor, Ms. Dr. Kalbasi and Ms. Dr. Kord Zafaran Lou Kambuziya as my consulting advisor and also to thank to efforts and assistance of misters: Hemmatpour, Ashrafikhah and Shojaei from Shah Milarzun region, Mr. Javadinejad and Mss. Kishipour form Rik region, Mr. Atashbarg, Mr. Mehdi Laei who undertook editing and typing thesis efficiently as well as cooperation and efforts of all friends who cooperated with me to deliver thesis result and to express my spiritual gratitude and liability to each of them.

فصل اول

کلیات تحقیق

1-1- مقدمه

ابتدا در این فصل قبل از شروع کار می بایست با کلیات تحقیق که عبارتند از: هدف، ضرورت، سوالها، فرضیه ها، نوع و روش گردآوری پیکره ی زبانی، روش نمونه گیری، روش تجزیه و تحلیل و محدودیت های تحقیق آشنا شد.

2-1- هدف و اهمیت تحقیق

هدف این تحقیق مقایسه ی نظام آوایی و ساختمان فعل در دو گونه ی تالشی بین روستاهای شاه میلرزان (مشایخ) و ریک در شهرستان تالش می باشد. گویش ها نشان دهنده ی تاریخ، فرهنگ و تمدن غنی هر کشور یا منطقه می باشد و فرهنگ تالشی نیز از قدمت تاریخی برخوردار می باشد. قدمت این منطقه به دوران قبل از هخامنشیان باز می گردد و این گویش آخرین بازمانده ی زبان پهلوی شمال غربی ایران زمین می باشد. مردم تالش در برابر حملات بیگانگان از جمله اسکندر مقدونی مقاومت کرده و اجازه نداده اند که این گویش دستخوش تغییرات عمده گردد. امروزه با توجه به نابودی گویش ها، توجه به گویش ها می بایست بیش از پیش افزایش یابد. بدین ترتیب مطالعه ی علمی و گردآوری گویش ها می تواند سرمایه ی خوبی در اختیار زبان شناسان قرار دهد تا با استفاده از این گنجینه بتوانند واژگان فارسی را غنی تر سازند. فرهنگ نویسندگان و کسانی که به تصحیح متون کهن فارسی می پردازند می توانند از مطالعه ی گویش ها استفاده کنند، همچنین بررسی گویش ها می تواند به جامعه شناسان و مردم شناسان برای تحقیق در فرهنگ، آداب و رسوم مردم هر جامعه کمک کند.

امروزه با توجه به حساسیت و علاقمندی زبان شناسان به جانشین کردن واژه های بیگانه می توان از مطالعه ی گویش ها بهره ی فراوان برد.¹ همچنین می توان با گردآوری و بررسی گویش ها و ایجاد بانک اطلاعاتی گویش شناسی به تدوین اطلس گویش شناسی کمک نمود.

1-3- بیان مسئله :

هدف کلی این تحقیق آشنایی با ویژگیهای زبان شناختی و همچنین تفاوت ها و تشابهات دوگویش ریک و شاه میلرزان (مشایخ) و وجوه تمایز این دوگویش با فارسی معیار می باشد.

1-4- ضرورت تحقیق

از آنجا که ارتباط تنگاتنگ زبان ترکی و رشد رسانه های گروهی با گویش تالشی می تواند خطر اضمحلال این گویش را سرعت بخشیده و همچنین زمانه و شرایط در داد و ستدهای زبانی، فرهنگی و علمی تیغ تیز را برای قتل عام گویش زبان مادری از نیام برکشیده اند، همین امر ضرورت اهتمام جدی زبان شناسان، استادان و دانشجویان را در جهت تداوم، حفظ و بقای آن به عنوان یک میراث فرهنگی ارزشمند که یادآور اعصار و تمدن گذشتگان می باشد را بیش از پیش نمایان می سازد.

1-5- سوال های تحقیق

1- آیا تفاوت های آوایی بین افعال دو گونه ی زبانی تالشی روستاهای شاه میلرزان و ریک

وجود دارد؟

2- آیا شناسه ها یا ضمائر پیوسته ای که در ساخت افعال در دو گونه ی زبانی تالشی

شاه میلرزان و ریک بکار می روند متفاوتند؟

3- آیا ساخت ارگتیو در این دو گونه ی تالشی وجود دارد؟

4- آیا افعال مرکب و افعال پیشوندی در این دو گونه ی زبانی تالشی از نظر ساخت با هم متفاوتند؟

1-6- فرضیه های تحقیق

1- بین افعال دو گونه ی تالشی روستاهای شاه میلرزان و ریک تفاوت های آوایی وجود دارد.

2- بین دو گونه ی زبانی تالشی روستاهای شاه میلرزان و ریک در ساخت فعل، شناسه های

فعلی یا ضمائر پیوسته متفاوتند.

3- ساخت ارگتیو در این دو گونه ی زبانی تالشی روستاهای شاه میلرزان و ریک وجود دارد.

4- در این دو گونه ی تالشی روستاهای شاه میلرزان و ریک افعال مرکب و افعال پیشوندی

از نظر ساخت متفاوتند.

1-7- نوع و روش تحقیق

در این پژوهش نظام آوایی و ساختمان فعل در دو گونه ی زبانی تالشی روستاهای شاه

میلرزان (مشایخ) و ریک مقایسه و از روش های پرسش و پاسخ، مصاحبه و مشاهده استفاده شده

است. همچنین در این پژوهش از جمله ها و واژه های کتاب گویش کلاردشت تألیف خانم دکتر

کلباسی بهره گرفته شده است. نگارنده در طول مراحل پژوهش با گویشوران متعددی مصاحبه کرده و

اطلاعات مورد نیاز را یا در پرسشنامه هایی درج و یا صدای آنها را ضبط نموده است. بنابراین پژوهش حاضر از نوع توصیفی و میدانی می باشد.

1-8- روش گردآوری پیکره ی زبانی

نگارنده برای گردآوری اطلاعات درباره ی این دو گونه ی گویش تالشی از منابع زیر استفاده کرده است.

الف) جمع آوری گفتار گویشوران تالشی روستاهای شاه میلرزان (مشایخ) و ریک، با استفاده از واژه ها یا جملاتی که از پیش ساخته شده است.

ب) استفاده از منابع مکتوب مانند: مقاله ها، کتاب ها و پایان نامه هایی که در ارتباط با موضوع تحقیق نوشته شده است.

ج) گفتار افرادی که به زبان فارسی معیار سخن می گویند. برای مقایسه ی این دو گویش با گفتار فارسی معیار، لازم به ذکر است که نگارنده هیچ گونه دخل و تصرفی در این دو گویش نداشته است.

1-9- روش تجزیه و تحلیل

در پژوهش حاضر آواهای دو گونه ی زبانی تالشی روستاهای شاه میلرزان (مشایخ) و ریک بطور مجزا با استفاده از علائم IPA آوانویسی و مورد بررسی قرار گرفته است.

داده ها از لحاظ واکه ها، همخوان ها، ساخت هجایی افعال، تکیه و تفاوت های آوایی بین دو گویش بررسی و سپس با هم مقایسه شده است.

انواع وندها، ساختمان فعل از نظر زمان، وجه ونمود و از نظر ساخت اشتقاقی، افعال خاص و ارگتیو به طور جداگانه بررسی و سپس در دو گونه ی زبانی تالشی مقایسه شده اند.